

Danbjørg skrivar

Nú talar eingin um landasvik

Tann, sum nú lesur »Dagblaðið« má oivað koma at siga tað sama. Tróndur hin gamli í Gotu segði á sínum: »Mangt umbroytt á mannslívi«.

Vit, sum minnst tíðina aftaná kanna 9. april 1940, tá ið Hitler við sínum nazibundum hevði kringsett Danmark, vit megu spyrja okkum sjálvi, hvar eru nú teir, sum tá skrivaðu, at vit beinanvegin skuldu kvetta oll bond millum Føroyar og Danmark ???

Vit, sum ikki vildu kvetta tá beinanvegin, vóru skýrdir við ollum teim okvæmisorðum, sum »Dagblaðið« kundi finna í føroyska málinum, og tá spardu teir heldur ikki at nýta útlendsk okvæmisorð aftrat. Orð sum landasvikjar, Quislingar og onnur kelunovr vóru dagligir kostir í »Dagblaðið« tá i fleiri ár. Men ... ja, ... hvussu er nú ... ???

»Dagblaðið« fyr 12. mars í ár hevur eina oddagrein, sum verður at kanna eitt sindur gjallari. Yvirskriftin er: **IKKI ANTIN ELIA, MEN ...** Har finnst orð, sum kundu verið tikið úr »Dimmalættlingi«, so sambandsk orð tey. Fyri so viltu kundu tey eisini væl havt staðið í »Sosialnumi«, so sonu eru tey, men bara ikki »Dagblaðið« líkast tey, tí har eru tey so spildur nýggi. Orðini ljóða soleiðis: »Fólka flokkurin hevur vist á, at i lotuni hækka figgarlagið nógv, og hópur av nýlleggingum fara fram við lán. Tað má tí setast upp eitt yvirvit, sum sýnir, hvat vit hava ráð til, og tær mest neyðugu uppávarnar megu loysast fyrst«.

Tey, sum í 1940 og árinu tá aftaná løsu »Dagblaðið« mundu ikki vænta at fara finna slík orð, sum nú finnst í »Dagblaðið«.

Men ikki nýtist okkum at fara so langt sum til 1940 fyr at finna »teip og royp um fullveldi og sjálvstýri« í »Dagblaðið«. Nei, domini í so máta eru mong og nokur eru nálæggj nýggi. Latum okkum sum eitt domi um tilfitt taka fram »okur orð úr logmannsorðum Hákunnar hesi árin, hann hevur stíð sum lognaði. Tann fyrsta logmannsorð hansara var so orðarætt úr Erlend Patursson stenvískari. Tað roðuna havi og ikki her i lotuni, hana kunna vit koma aftur til eina »druferð. Men í 1963 á ólavssøku málbær hara legmaður seg m.a. soleiðis: »Tað er einki dul-

mál, at tað var sjálfstýrshugsjónin, ið fekk tað at renna saman millum hesar flokkar so semja fekst um at seta tað landsstýrið, sum ber navn ið »sjálfstýrislandsstýrið«.

Men i hesi røðu eins og ofta aðrar ferðir dulið logmaðurin, at ein samgongusáttmáli var undirskrivaður av øllum teim flokkum, sum settu henda landsstýrið. Henda sáttmála nevndu teir samgongusáttmálið. Seinri er hesin sáttmáli kominn í ljósmála og verður hann fylgdu, so verður einki bindið eftir millum Føroyar og Danmark. So má leyst verða. Hetta nyttar einki at dylja fyr Føroya fólki. Her batar einki hjá fólka flokkinum og »Dagblaðið« at draga í land aftur. Ein undirskrift er, og hon má væl verða bindandi. Hitler segði um sínar undirskriftir, at tað var einki uttan ein lepi av pappiri, og so skræddi hann bara sáttmála. Hitlers bók »Mein Kampf« var eina ferð ein slags bibel hjá fólka flokkinum. Tað var frá 1940 og árinu tá aftaná. Men ætla teir aftur nú at taka hesa gomlu fólka flokksbibelina fram aftur og siga, at ein sáttmáli við teirra egnu undirskrift er einki annað enn ein

pappirslepi ??? — Ja, tað fæa vit nú til at siggia ... Men hvat sigur Føroya fólk um alt hatta hum-bukkið ??? ... Tað var tann tíð, at fólk segdu at alt tað, sum fólka flokkurin gjørdi og segði, var so púra rætt, um teir so segdu, at svart var hvitt ella umvendt ... Men er tann tíðin ikki farin enn ? — ella sum menn siga: yvir og farið ??? ... Ja, mangt er so logið, at ein einki ikki torir at trúgva sínum egnu eygum ...

Latum okkum at enda við taka við aðra grein úr hesum sama »Dagblaðið« fyr 12. mars í ár. Har er tað ein lærari, sum er fólka flokksmaður, og sum nú i lotuni er í Danmark. Hesin fólka flokkslærarin sigur, at persónliga er hann imóti yvirtøku av skúlanum, tí tað verður skúlin at missa sitt figgarlagja grundarlag og effektivu umsiting. Hævið undirritaði ella t. d. P. M. Dam sagt nakað tilfitt fyr 20 ár um herfyri, so fingi vit kelunon í »Dagblaðið« sum t. d. Quistlingar, landasvikjar og mangt annað verri og miklið ljótari. Men sagt er tað, sum Tróndur hin gamli segði: »Mangt umbroytt á mannslívi« — Ja, i »Dagblaðið« er mangt umbroytt. Um tað kann sigast mangt og miklið. Men latum hetta vera nokk fyr hesu ferð.

J. H. Danbjørg.

HAVNIN EIN FISKI-VINNUHAVN

Nú talan hevur verið á loytingi at útbeygja havnarlagið her, hvat oivað allir eisini eru samdir um, mátti fylgjandi eisini komið á tal frá somu monnum, hvørrir vinnuligir meguleikar samstíðis vóru til steðar, og oivað er tað eisini hent. Havnin skuldi ikki á nakan handligið verri fyr enn onnur plass, hvat fiskiskapi við stórru fornum viðvíkri.

Tað víður oivað fleiri hildið, at hetta mál var neyðugt eins væl og onnur at tikið til umhugsunar, so miklið meira sum at byurin stoðugt hevur verið rættiliga nógv vaksandi, umframt at, siga teir i hvussu er, fiskur trýtur ikki — i teir gomlu helst høvdu hildið verið ráðiligt at dult so væl sum gjørgið, ella vit tóku tað, sum Keili meinti i »Føðgar á ferðe hjá Heðin Brú, at eingin skal kanna sær nakað frá Várhara uppá forskot. Hvørt so hann hevði rætt i síni metan ella ikki — er tað »jubil hanse«, tí hann, ið skapað hevur, fiskamongdinar? — Tað mátti so verið ølleið greitt, veiðumonn um sum tingmann, at tað man lons seg eins frægt at veiða fiskin her heima sum at fara langfara leiðir. Hesum máttu fleiri verið kommir eftir, tí útlendingar týkist eisini at fáa fisk her — innan — sum uttanfyrir mark, tað ger ongan mun.

TAKA vit nú henda útrøður á ein heilt annan bóg, sær ikki alt so gott út, sum vit skuldu hildið, tað gjørdi. Til domis eru ætlanir gjørdar av yvir byggikostnað, rakstur og afturinding av nýggjum útróðrarforum, og menn meina longu, at best er at binda um heilan fingur, tí metingar i forhold til veiðutíðini, kundu sýnt, at her kemur

teir vilja tað, og hvussu teir annars vilja venda honum, sum tað best passar teimum.

Einki virki av týðningi kann gerast veruleiki bert við eginpening, so stór lán sum til Bacalao i Havn og skipasmíðjuna á Skála, vóru neyvan megulig uttan við egnisúdviklingsláni. So tað her illa til at káva burt tan veruleika, at tað er ikki av minni týðningi at útbeygja milliðna-lán sum eginpening.

J.

FELAGSFJÓSINI

Vit hava ofta áður vist á, hvussu nógv neytatalið i Føroyum er minnað, og at vit, sum eitt úrslit av hesum nýðast at flyta inn fyr 3 milj. kr. i mjólk og mjólkavørur

Hetta visir til fulnar, at eitt ógulliga alvarsamt brek má vera okkunsat, og tað er ikki ringt at iaka við tað.

Tann útdarhóskandi hetturin, ið brúktur verður i sambandi við mjólkafarmleisðsluna, er sjálvandi høvduðbrekið. Einstaklinga-mjólkafarmleisðslan kann ikki á nakan hátt og ikki nærhendis útvega mjólk i tann mun, at tað verður samsvarandi forbrúkið.

* Leiðin hjá okkum má vera hin
* hin sama, sum m.a. norðmen
* brúka á fjarskotnum dolum og

* aðrastaðni við. Hja teimum
* loysir seg als ikki hja ein-
* staklingum at hava eina og
* tvær kyr — úrtøkan er litil og
* eingin i mun til arbeidd og
* ómakin.

Teir eru tí langt síðan farnir undir felagsfjós, ið ikki bara hevur minkað um arbeidd og ómakin hjá hinum einstaka jarðbrúkararanum, men økt munandi um úrtøkuna, ja, mangan fleirfaldað hana.

Er onnur leið hjá okkum at ganga?

Ábyrgdarloysi . . .

(Framhald frá 4. síðu)

sama sum, at maður kann byggja sum hann vil, bert hann er 3 alin frá granna, byggja t.d. 3 hæddir um umskinn við tekning segði i hæld o. s. fr. Einki eftirlit er við slíkum.

EINKI BYGGILOYVI

Tað bilgista er at byggja uttan byggiloyvi. Bert at byrja byggingina við ongun loyvi. Um so skuldi verið, at myndugleikarnir fingi írenir av hesum, fær viðkomandi bert eina symbolska bót, hon er minni enn tað vanliga kostar at gera eina tekning, og kann hann sostatt spara pening her. Soleiðis er skilið.

Maður kann uttan ampa seta ein brandmúr á mark stíð, 3 alin frá granna sinum, og høgt uppum stovuvindyguni hjá grannanum. Grannin missir meginpartin av ljósinum og alla sólina með alla. Hetta fær hann loyvi til. Hetta er skilið i Havn i dag.

INGIN BYGGILÓG I HAVN

Eingin byggilóg finnst fyr Havnina, høvdustað Føroya, bert nakanar viðtøkur, sum kunnu lóðast og tovgjast allar vegir. Hetta er ein orsök til, at teir nýggju býarpartarnir i flestu fornum líkast einum »Klondyke«.

Soleiðis er skilið. Tað er líkt til at eingin samskipan er við mongum av tí ið gjørt verður. Høgra beinið veit ikki hvat vinstra beinið ger.

Mær er sagt, at býarverðingurin fyr langari tíð síðani, hevði eitt uppskot til byggilóg fyr Havnina. Býráðið hevur ongafni góðtikið hesa uppskotið. Hvi er hetta so? eru ov nógvir privatinteressur flættaðar upp?

VIT KUNNU IKKI BYGGJA EIN BY UTAN HÓSKANDI BYGGILÓG

Halda okkara býráðslimir, at tað ber til, at byggja býin við ongari byggilóg? Um so er, taka teir

syndarlaga feil. Ein býur i vokstri, eins og Havnin i dag, kann ikki byggjast uttan eftir ávísam reglum og pianum, um ikki vit i framtidini skulu liggja her sum eitt »kuriosium«, fyr ferðalókið uttanifr. Heitið kann t.d. verða: »Eitt steinaldar samlag i nýggjari tíð«.

Um menn okkara i býráðnum ikki hava ans fyr slíkum út av lagi ringum víðurskiftum, mugu teir taka til eftirlættar áttíningar ið gjørdar verða.

Teir mugu lurta eftir ráðum frá sakkomum monnum, og roynd at fáa sum best burtúrur. Eingin vil krevja av býráðslimum, at teir skulu vera serkonir við teim ymsu málum ið koma fram. Tilráðingar frá teim sakkomum, eiga at vera tikanar meira til eftirlættar enn higtartil. Okkum eftir býráðslimum mugu ikki forkoma einum annars góðum uppskoti.

Skaðin ið gjørdur er, við byggingini av býi okkara er longu so stóur, at hann verður ikki burtúr aftur, bert eftir einum ættarlóði. Tess longur bíða verður við at gera eina miðvísu ætlan fyr alla bygging i Havn, tess verri verður at koma aftur um aftur.

Eina miðvísu ætlan má gerast sum hóskar ikki bert i dag, men heldur um 25 ár, 50 ár, ja 100 ár fram eftir. Soleiðis verður gjørt aðrastaðir og tað mugu vit eisini gera skulu vit ikki verða eftirbátar, fram eftir eisini.

Býrþingurin hevur verið tóað um og skrivað almikið i nokur ár. Tann fyrsti brendi inni i gl. kommunuskulnum. Seinni skuldi ein annar vera gjørdur, men tað so ofta broyttur, at hann hevur fingið heilt annað skap enn upprunliga ætlað? Hvát er hetta, er hetta veruliga so? Um so er, er hetta óverdugt fyr myndugleikarnar, at góðtaka eina ætlan i dag, og góðtaka eina aðra i morgin. Eitt sindur av haldi má vera i slíkum.

Mangt annað kundi verið trivið i, men lat tað vera nógmikið hesaferð.

E. Apol.

Foran en hard dyst

Det er bare seks måneder igjen til valget i Norge. Man merker på den borgerlige pressen at de forsøker å skape en samlet borgerlig blokk av de fire partiene: Høyre, Venstre, Senter- og kristelige folkepartiet. På den venstre, sosialistiske siden av våre partier står Det norske Arbeiderpartiet, Sosialistisk Folkeparti og Norges kommunistiske parti som stiller lister i hvertfall for de første partiers vedkommende i nesten alle fylker. Kommunistene stiller i hvertfall der hvor de har de beste sjanser på Hedemarken med partiets formann, Emil Lovlien som nr. 1 på listen. Ved siste valget manglet han bare noen snes stemmer. Han har jo vært tingmann for og han har vel sjanse for å komme igjen. Hedemarken har no fem arbeiderpartiment og regnes for landets mest sosialistiske fylke.

Partiene har alt hatt sin første forspøtning med opptreden radio og TV og det har ikke vært noe større fers over diskusjonene enn i hvertfall. De er stort sett enige om de store linjene i sosial- og kulturpolitikken i hvertfall. Men så er det økonomiske spørsmål da og her tales det meget om distrikt utbygging slik at felst mulig kommuner får industri og gode næringsmuligheter. Vi har jo fått så man-

ge storkommuner med krav om forsert utbygging av skoler og ikke minst boliger. Når det gjelder det siste så sier de borgerlige at det er bygget altfor få boliger her i landet. Ja, det kan nok være, folketallet vokser. — At de store bedriftene har hatt visse vansker er som moderne frukter i borgerpartienes hatter. Høyre har jo fat det med å selge statsaksjer til de private. Når velgerne får ordet den 15. september så vil de også ta stilling til denne avhengning når det gjelder hele folkevelstanden som kommer oss alle til gode eller det skal tjene egen — og proitthøgen til en del folk som utgjør en liten krets i vårt samfunn.

Dette valg kommer også til å bety generasjonsskifte i det en 1/3 av stortingsmedlemmene forlater nasjonalforsamlingen. Det er yngre folk som overtar og vi får hape at de alle er i pakt med vår tid og at de søker råd og hjelp hos de eldre til videre utbygging av Norge slik vi alle ønsker det. Et godt og trygt, en harmonisk folkeheim med plass for alle positive krefter. Det norske Arbeiderparti tar sikte på å få tilbake de to tapte plasser i tinget slik at vårt arbeiderstyre kan fortsette sin fornuftige og fremskrittvenlige politikk!

Fridtjof Dinesen

HVI SO ØVUGTIR?

Tá statsministerin Krag var her seinasta summar og vitjaði Skála Skipasmíðju segði hann m.a. at hann undraðist yvir, at henda litla »skipasmíðja, sum var til við lán frá »egnusúdviklingsloven« i Danmark, kundi konkurrera við dansk- ar skipasmíðjur.

Hetta verður sagt fyr at undir- »trika tað sum P. M. Dam fleiri ferð hevur hevur ávíst, at virkir sum Bacalao (flakavirkid kom i 1960) og skipasmíðjan á Skála vóruð mogulig at reisa við lán sambært »egnusúdviklingslóg- inna«, sum kom i gildi fyr Føroyar, meðan hann var legmaður. Her hava menn verið so øvugtir, at hana viljað »vent hesum við, at Dam skal hava kannað sær hesir virkir — tey vóru hansara, men hetta vita menn sum kenna hann, at til- likt kundi aldri falla honum inn, men bert undirstrika tað, sum er veruleiki — at egnusúdviklingsloven ikki var galdandi fyr Føroyar, ta- hann gjørdist logmaður.

So litlið eru tingmenn at sær kommir, at teir ikki tola at hoyra veruleikan, men hann sleppa teir ikki at krúpa undan, hvussu fegnir